

A zerge és a farkasember

Még nem volt bent a macska, de a költő már levette az üveggolyót a polcról és elgurította... Várt. Hallgatta a kőpadlón pörgő golyó karcos hangját. Most olyan volt ez a számára, mint egy indokolatlan műtéti beavatkozás, merénylet; mint amikor agyműtét előtt működésbe lép a csontfűrész. Figyelt. A macska nem ugrott elő az asztal- és széklábak közül, nem vetette rá magát a szivárványszínű golyóra, mert nem volt bent. A költő ezt nem vette észre... nem fogta föl... pontosabban: másra figyelt... távolabbra... összekuszálódott idő és tér; mint a jéghegyek, összetorlódtak az idősíkok, és az idősíkokhoz tartozó képek... Tudta: ez nem jó jel... Ilyenkor izzadás következik, remegés, fájdalom... aztán ólomtömb ideig semmi... Utána már majd csak arra emlékezik, hogy fekszik az ágyán ruhástól, a homlokán borogatással...

Régebben is levette az üveggolyót a polcról és elgurította, de csak akkor, ha bent volt a macska. Az hangtalanul utána ugrott puha talpain, oldalra fordult, pofozta-rugdalta a golyót, aztán a költő felé passzolta, kecses mozdulattal, pontosan, mint annak idején Bozsik Cucu Czibornak a labdát... Ezek voltak a felhőtlen játék percei. A legtökéletesebb kapcsolódás. De most nem volt bent a macska. A költőt egyszerre dermesztő csend vette körül. Várt a homályos előszobában. Nem értette. Mintha félne? Mitől? Kitől? Nem tudta megnevezni. Elindult a falak mentén görnyedten, csoszogó léptekkel a golyó irányába. Amikor odaért, fölvette a golyót, forgatta, nézegette, tétován körülnézett és újra elgurította. Most ellenkező irányba. Zörögve gurult az üveggolyó.

Hallgatta. Várt...

Ekkor csengettek. Szinte riadtan ment ajtót nyitni: a barátja állt ott a feleségével. Megbeszélték, hogy jönnek, de a költő nem emlékezett rá. Azért örült: felderült komor arca.

Ez aztán kellemes meglepetés, mondta. Az író felnevetett.

Humorodnál vagy, mondta, hiszen már két napja telefonálgatunk, nyomozunk utánad... nehezen találtunk ide...

Hát elég eldugott hely ez... itt a helyen...

A vendégekkel együtt bejött a macska is, de nem a golyóhoz ment, hanem a tányérjához.

Menjetek csak be... egy pillanat, mindjárt jövök, csak adok a macskának enni... Klárikám! Itt vannak a Bandiék, szólt be a feleségének. Jött is az őszkintyos asszony és betessékelte az író és a feleségét a konyha melletti kis ebédlőbe. Tálka süteményt tett eléjük, kínálgatta a vendégeket, és azok csipegettek is belőle. Aztán visszatért Ádám is, a költő.

Ne egyetek ilyet a bor előtt!..., mondta zsörtölődve, már-már megbotránkozással, aztán némi lemondással, és a dorgálás miatti bocsánatkéréssel folytatta látszólag másra terelve a szót ...na gyere!... megmutatom, mondta titokzatos büszkeséggel és már indult is egy vörös téglával kirakott boltíves bejárat felé. A barátja értette és elindult utána. Előbb egy kis kamrán mentek keresztül, ahol ládákból élelmiszerek, gyümölcsök, zöldségek voltak fölhalmozva, aztán egy deszkaajtón, és megérkeztek a titkok birodalmába, a pincébe. Takaros kis pince volt, dongaboltozatos, hűvös, körben hordókkal.

Ez nem volt itt, ezt mi vájtuk a hegybe, mondta a költő leplezetlen büszkeséggel. Ütögesd meg őket, mondta a barátjának, látva, hogy az a hordókat nézi, aztán megértve annak vonakodását, ő kezdte ütögetni az egyiket ...ezt azért te is hallod... Az prózaíró is ütögetni kezdte az egyik nagy, hasas, piros pántos hordót, nagyon igyekezett, hogy meghallja, amit meg kell hallania, hallotta is azt a kongó hangot, de mivel nem tudta pontosan, hogy mit kellene hallania, nem szólt semmit. Áttért egy másikra.

Ebben kevesebb van! - vágta ki büszkén, mert ez a hordó másfajta, talán még kongóbb hangot hallatott.

Nincs abban semmi... üres mind... csak az nagyobb, mondta szomorkásan a költő. Nem lehetett pontosan tudni, hogy a bor hiánya, vagy barátja reménytelen városiassága rendezte még keserűbbre arcvonásait, ...már csak ennyi van, mondta és végigmutatott három jókora, hasas üvegen ...fehéret vagy vöröset igyunk? - kérdezte és lopót vett a kezébe. Fehér van kétféle is... ez száraz, ez meg félédes... Az író gondban volt, mint a leckéjét nem pontosan tudó diák, nem tudta, mi ilyenkor a helyes válasz, mit vár tőle a barátja, pedig nagyon igyekezett.

Hát... kóstoljuk meg mindegyiket.

A költő poharakat vett elő, egyiket az író kezébe adta, aztán az üveglopóval ügyesen megszívta az egyik palackot és a bort a poharakba folyatta.

Az író ízlelgette és úgy tett, mintha értene hozzá. Aztán megkóstolták a másik kettőt is, és végül az asszonyokra való tekintettel a fehér félédes mellett döntöttek. Abból megtöltött a költő egy literes üveget és indult kifelé. Az író váratlanul a barátja elé állt, szelíden, csak annyira, hogy egy pillanatra meg kellett állni. Tudta, hogy a költő már

több mint egy éve nem írt egy sort sem.

Nem akarok hülye riporteri kérdéseket föltenni, de most... itt most min dolgozol?... úgy értem: írsz?... A költő egyre görnyedtebben nézte a döngölt padlót, egyre görcsösebben markolta egyik kezében a lopót, másikkal a borral telt üveg nyakát, de úgy hogy attól kellett félni: kiejti vagy összeroppan a kezében; ...nézd, én csak azért faggatlak, mert szerintem egy ilyen tehetségű és tudású... Érezte, hogy reménytelenül belebonyolódik, hát elhallgatott.

Azért viszek a vörösből is, mondta a költő, megkönnyítve a barátja helyzetét, de azért látszott rajta, hogy jólesik annak igyekezete. Na, menjünk.

Az asztalon már ott volt a sült hal meg a krumpli. A paprikától pirosuló, oldalt bevagdosott keszegek. A költő, a felesége: Klári, meg az író felesége, Judit ügyesen ették a keszeget. Az író küszködött vele. Még a legfilézettebb halat sem szerette, mert ha csak egyetlen szálka a szájába került, rosszul lett. A keszeg meg arról híres, hogy telis-tele van szálkával, még az ilyen agyonirdalt is. Nem akarta megbántani sem a költőt, sem a feleségét, úgy tett, mintha minden a legnagyobb rendben volna: tett a tányérjába a halból is, meg a krumpliból is, gondolta: majd csak lesz valahogy, majd úgy tesz, mintha mind a kettőből enne, de csak a krumpliból eszik, a halat meg majd átcsempészi Judit tányérjába. De a felesége „leleplezte”.

Ugye nem bírod megenni? Tedd csak nyugodtan ide, mondta mosolyogva, és Ádámék felé fordulva hozzátette: Bandi nem tud halat enni. Judit szerette, ha a férjéről van szó, ha ő van terítéken, ha őt „elemzik”. Nem akart ő ezzel semmi rosszat, sőt: ezt olyan bensőségesnek, családiasnak érezte, ahogy közösen fölfedik a férje gyöngéit, de az író gyűlölte,

ha ilyenformán kerül a középpontba, hogy milyen furái dolgai is vannak, hogy mindig leeszi magát, meg mindig van nála fogpiszkáló, meg hányingere lesz a szálkától... hogy ez milyen emberi... Úgy gondolta: az ő esendőségei, gyermekkorából tovább hurcolt ügyetlenségei csak rá tartoznak. Ivott. A bor sem ízlett igazán, túl kénes volt, égette a gyomrát, de ennek aztán végképp nem adhatta semmi jelét. A borra nem tehetett semmiféle megjegyzést, a borra, ami a barátja büszkesége, amit a költő maga termelt.

Bent, keszegezés, borozgatás közben valamiképpen megint szó esett az irodalomról, hogy van egy egészen jó, új folyóirat, ahova érdemes lenne írásokat küldeni. Klári hirtelen felpattant, mert ez volt az a téma, ami mindig fölbosszantotta, amiről azt gondolta: szégyenségük fő okozója, jobb sorsra érdemes férjének keresztje. A telefonhoz lépett, ami ott volt közvetlenül az asztal mellett egy kis polcon, felhívta fiát és beszélgetni kezdett vele: „...és hogy van a kicsillagom?... Jól van?! Jól van!! És ti?!... szóval minden rendben... akkor megérkeztetek szerencsésen...”...

Na gyere, megmutatom, mondta ismét a költő, fogta a poharát és indult előre. Az író még nem tudta, hogy barátja újabb menekülése alkalmából mit kell megnéznie, de ment utána.

A ház melletti meredélyen egy kis árkot áthidaló palló, azon lépdelt, mint egy akrobata, egyre feljebb és feljebb a költő, korát meghazudtoló ügyességgel, aztán tovább a sáros, köves hegyoldalon. Az író próbálta követni.

Úgy ugrálsz te itt, mint egy kecske mondta zihálva, kínosan vigyázva, egyensúlyozva, hogy ne loccsanjon ki a bor a poharából.

Zerge..., inkább zerge mondta a költő.

A ház mögé értek, egészen magasra. Itt fák voltak és embermagasságú, sűrű gaz. Teljesen ápolatlan volt a kertnek ez a része: akácok, fává terebélyesedett bodzák. Megállt a költő és az író. Közükben karcsú, talpas pohár, benne vörösbör. Mint két öreg bohóc a mutatvány után, visszhangtalanul. A költő a gazosban egy kissé lecsupaszított tenyérnyi helyre mutatott.

Ezt most hoztam... szelídgesztenye..., mondta. A kis kör alakú ágyás közepén arasznyi csemete kornyadozott. Az író nézte ezt az esendő lényt, amiről még egyáltalán nem derült ki, hogy szelídgesztenye vagy valami más, amiről nem lehetett tudni, hogy életben marad-e. Csak azt nem értette, ha a barátja ide ültette, belenyomta a földbe, miért nem irtotta ki körülötte a gazt szélesebb sávban?

Elmesélem egy álmomat, mondta a költő a terebélyesedő csendben és leült egy kis buckára, hellyel kínálva barátját is, de az sehogyan sem találta a helyét. Végül maga is lekuporodott egy öreg akác tövébe, hátát az elefántbőr-kérgű fának vetve, és hajkurászta a szűnyogokat. Este volt..., csaknem minden fény nélkül..., minden sötét, fülledt és csatakos, a fekete és a szürke ezernyi árnyalata... Hamuszürke macskámmal mentem, mindenütt sár... kis higanyszínű patak, cementszürke híd, fekete lombok, fekete ég... vagy inkább: égtelenség. Úgy hittem, kihalt tájon megyek át macskámmal a karomban, aztán ahogy közelebb hajoltam a földhöz, láttam, hogy minden mozog... a föld, a sár... a patakpart hemzsegett az élőlényektől... A „hagyományos” földgilisztákon, békákon, pán-célos hátú bogarakon kívül egészen különleges lények is mászkáltak, vonszolták magukat a sárban..., mert valahogy ezek mind elátkozott vagy elkár-

hozott lények voltak... A fakó füvek és a fekete gyökerek között, a televénnyé rohadt avarban óriásteknősök, hangyász sünök, lábas halak, apró, őslényekhez hasonló gyíkok..., aztán feltűnt egy nagyobb állat. Középtermetű kutyakölyöknek véltem. Vasszürke volt. A pofáját még nem láttam. Hát te, kiskutya?, motyogtam felé, és akkor addig a földben kotorászó pofáját fölemelte és rám nézett. Dermesztő tekintet volt: túlságosan emberi. Hideg és metsző. Zavarba jöttem. Farkas lenne? Nem, nem, ebben a tekintetben nincs szomorúság. Farkaskölyök? Áh, ebben nincs semmi melegség. Felgyorsítottam a lépteimet. Kissé arrébb laktam egy félreeső helyen, az eddigieknél is sötétebb vidéken, parányi fabódéban. Siettem a korom sötétben is ismerős úton, a macskámat egyre szorosabban magamhoz öelve, mert félelmében egyfolytában morgott és belém eresztette a karmait. Nem néztem hátra, de tudtam, hogy az az állat jön utánam, és már nem úgy lép, mint egy kutya vagy egy farkas, nem négy puha láb, hanem kettő és kemény, egyre közelebb ér, és szaporázza, még közelebb akar érní, utol akar érní, mint akinek célja van, és a nevemet is hallottam, motyogva, távolról, mint aki nem biztos abban, hogy jó nevet mond, mint aki faggat, vallat, de ennek a névnek a tulajdonosát keresi, és mint akinek leszámolni valója van ezzel az emberrel... Villámgyorsan léptem be a fabódéba, a macska kiugrott a kezemből és visítva rohant a priccsem alá, kapkodva kerestem a kulcsot, sokkos kézzel tettem a zárba és igyekezetemben, hogy minél hamarabb kulcsra zárjam az ajtót, egyre görcsösebb lettem, a macska fűjt és visított, tudtam, hogy az a lény már ott áll az ajtó előtt, végül eltörött a kulcs, még a zár is kifordult a helyéből, és akkor láttam, hogy megmozdul a kilincs,

én belülről ellene tartottam, feszítettem, nyomtam felfelé a kilincset, végül az is szétesett, kinyílt a bódé ajtaja, mint egy ócska ólajtó... Hirtelen elszánással, hátrázott mozdulattal kivágtam az ajtót, és ezzel egyidőben már rúgtam is... Csak egy nyikkanást hallottam a test puffanását... Meredten néztem a sötétet, először semmi, aztán világítani kezdett egy szempár... Elhallgatott a költő. Meredten nézett előre. Az író félt. Félelmet érzett és szeretetet. Kielemezhetetlen keverccsé vált benne ez a kétféle érzés. Közbeszólni nem tudott, de most úgy érezte oldani kell a feszültséget. Látta, hogy van még egy kis bor a poharában.

Van még borod, Ádám? - kérdezte. A költő fölriadt és a poharába nézett: Egészségedre! Ittak.

Mi a csudát csináltok ott annyi ideig?! - hasított a csendbe egy szigort mímelő, féltő, éles női hang. A költő felesége állt a ház sarkánál. Az alkonyi fényben csak ősz kontya világított. A költő felállt.

Menjünk, mondta megadással. A két férfi elindult lefelé a meredek domboldalon.

Piros diót és újabb üveg bort vittek föl az erkélyre. Közben a költő megmutatta a házat: Ez a nappali, ez a háló, nyitogatta az ajtókat ez itt gardrób lesz... Ebben a pici fülkében csak batyuk voltak, nagyobb drapériákba csomagolt ruhák, és a rongycsomagok tetején egy kitepített, megfakult, lyukas közepű nemzetiszínű zászló. A falak mentén hatalmas stószokban könyvek. A költő kötetei. Itt tárolom őket, mondta a költő magyarul, mert látta, hogy a barátja a könyveket nézi; nem tudom, te kapsz-e honoráriumot, nekem mostanában csak tiszteletpéldányokat adnak... Ne búsulj, az én könyveim is így állnak otthon... ha ez vigasz... Nem nem vigasz. Mind a ketten tudták, hogy nem vigasz, így nem

firtatták tovább a kérdést. A szobák is csak félig-meddig voltak berendezve. Az író mégis megkérdezte az egyik ajtóban állva: Itt nem tudnál kialakítani magadnak egy dolgozó szobát?... Egy kis helyet, ahol... Egy asztal, egy szék, itt a polcokon a legfontosabb könyvek... -kezdte berendezni a helyiséget, beljebb is lépett, és mutatta, hogy mit, hova tenne. A költő csak legyintett és ment tovább. Kezdett elege lenni barátja jóindulatú szakmai erőszakosságából. Elhatározta, hogy ellentámadásba lendül.

- Neked van dolgozó szobád?

- Van.

- És dolgozol is?

- Nem.

- Hogy lehet az? Egy József Attila-díjas író...

- Ne gúnyolódj..., hatvanezer bruttó..., egy banktisztviselő hetente többet kap...

- Sokkal többet. Na ide figyelj..., ha már annyira forszírozod ezeket a kérdéseket... Ezt azért elmondom... Kaptam egy levelet az egyik nagy kiadótól, hogy meg akarják venni a Cortázar fordításom teljes jogát... harmincötezer forintért... Érted ezt?... háromszáz oldal..., hát most mit csináljak?... Nem válaszoltam... egyáltalán, mit lehetne erre válaszolni?

- Én már gondoltam rá, hogy sztrájk-

kolni kéne. De mindenkinek! Meg kellene hirdetni az írószövetségben... Hol van az előírva, hogy csak a vasutasok meg a taxisok sztrájkolhatnak?

- Már sztrájkolunk..., nem vetted észre?... De ki a fenét érdekel..., ha nem írsz, az is csak neked fáj..., ha írsz, akkor meg nem érsz rá pénzt keresni... Igaza van az én Klárikámnak, azt mondja, költőnek lenni manapság: betegség... Először még nem kimutatható, aztán egyre markánsabban jelentkeznek a tünetek...

- Na jól van, öregem azért ne túlozzunk, más is megbetegszik, más is meghal... Valamibe meg kell halni...

Közben felértek az erkélyre. Az asszonyok már ott gubbasztottak egy hosszú padon, a kecskelábú asztal mellett. Az erkély egyik oldalán még nem készült el a korlát, csak két széles fenyődeszka volt X alakban odaszegelve. Az erkély alja szürke beton. A ház előtt hatalmas akác, fekete lombkoronája az erkély fölé nyúlt.

- Tudom..., ez is teljesen felesleges..., de itt volt már akkor... kis csenevész fa, amikor anyámmal a kisházat építettük... meghagytuk... a fát is, a házat is... Ott van lent... - mondta és a mélység felé nézett. Teljesen besötétedett. Nem látzott a kisház, nem látzott semmi..., csak valahol a mélyben, a koromszínű masszában egy szempár világított.